

Zorgverlening in noodsituaties

5.1.2e

-WJZ - tel

5.1.2e

1. Wet BIG

- ***Aan artsen, tandartsen, verloskundigen, physician assistants, bepaalde verpleegkundigen en bachelor medische hulpverleners komt de bevoegdheid toe risicovolle, medische handelingen te verrichten. Denk aan: heelkundige handelingen (snijden), injecteren, puncties, katheterisaties, voorschrijven van geneesmiddelen. In de praktijk worden die als 'voorbehouden handelingen' aangeduid.***

Om als beoefenaar van een van de hiervoor genoemde beroepen te kunnen worden aangemerkt, moet die beoefenaar geregistreerd zijn in het BIG-register.

Alleen een arts is bevoegd tot het verrichten van alle in de wet aangewezen voorbehouden handelingen.

Voor alle overige beroepen geldt dat de beoefenaren niet bevoegd zijn tot alle handelingen, maar dat zij uitsluitend voorbehouden handelingen mogen verrichten, voor zover die vallen binnen hun deskundigheidsgebied.

Beroepsbeoefenaren mogen hun bevoegdheid tot het verrichten van voorbehouden handelingen slechts uitoefenen als zij ook bekwaam zijn die specifieke handeling te verrichten.

- ***Iedere beroepsbeoefenaar die bevoegd is tot het verrichten van voorbehouden handelingen, mag aan een niet bevoegd persoon opdracht geven tot het verrichten van die handelingen bij een patiënt.***

Opdrachtverlening mag plaatsvinden onder de volgende voorwaarden.

1. De opdrachtgever (bijvoorbeeld een arts) moet redelijkerwijs aan kunnen nemen dat de opdrachtnemer beschikt over de bekwaamheid die vereist is om de handeling te verrichten,
2. de opdrachtnemer handelt met inachtneming van de aanwijzingen van de arts, en
3. de arts kan zo nodig interveniëren.

Dat betekent dat het onder omstandigheden zeer goed mogelijk is dat onder leiding en toezicht van een arts (die dus in het BIG-register is ingeschreven) anderen die over voldoende kennis en ervaring beschikken risicovolle medische handelingen verrichten. Denk bijvoorbeeld aan artsen in opleiding, niet praktiserende artsen die zich kort geleden hebben laten uitschrijven uit het register en geroutineerde verpleegkundigen.

- ***Indien er sprake is van een noodsituatie mag iedereen voorbehouden handelingen verrichten.***

Als er sprake is van een situatie waarin bijvoorbeeld een arts niet beschikbaar is om een voorbehouden handeling te verrichten en de komst van een arts kan niet worden afgewacht (bijvoorbeeld omdat er sprake is van een levensbedreigende situatie), dan mag iedereen die handeling verrichten. In dat geval heeft uiteraard iemand die niet de bevoegdheid heeft, maar wel de kennis en vaardigheid om de handeling te verrichten (zoals een gepensioneerde arts of student geneeskunde) de voorkeur boven iemand die geen of minder kennis en ervaring heeft en heeft iemand die bijvoorbeeld door de telefoon instructies van een arts kan krijgen de voorkeur boven iemand die zonder die instructies de handeling moet verrichten.

2. Noodwet geneeskundigen (hierna: de Noodwet)

- ***Op grond van de Noodwet geneeskundigen kunnen noodmaatregelen worden getroffen in verband met de beschikbaarheid van medische zorgverleners.***

De Noodwet heeft tot doel in geval van oorlog, oorlogsdreiging, daaraan verwante of daarmee verband houdende buitengewone omstandigheden geneeskundige, tandheelkundige, farmaceutische en verloskundige zorg medische hulp voor de bevolking te kunnen voorzien.

De Noodwet verstaat onder geneeskundigen niet alleen artsen, tandartsen, apothekers en verloskundigen (BIG-geregistreerd), maar ook degenen tegen wie geen bezwaren bestaan om die te registreren. Daarmee wordt bedoeld dat personen die niet BIG-geregistreerd zijn, maar op basis van hun opleiding wel voor registratie in aanmerking komen, als geneeskundige worden aangemerkt. In dit verband is het uitdrukkelijk geen bezwaar dat iemand niet voldoet aan de eisen voor periodieke registratie op grond van de Wet BIG. D.w.z. dat bijvoorbeeld ook artsen die door de eisen van de periodieke registratie (arts niet praktiserend) op grond van de Wet BIG niet meer bevoegd zijn, op grond van de Noodwet dat wel zijn. Voorts zijn bij ministeriële regeling studenten die vergevorderd zijn met hun studie als geneeskundige gelijkgesteld aan artsen, tandartsen, apothekers en verloskundigen.

De Noodwet biedt mogelijkheden om ten aanzien van geneeskundigen (in de zin van de Noodwet) vergaande dwangmaatregelen vast te stellen. Die maatregelen zijn erop gericht dat in de gevallen waar door gebrek aan personeel geen medische zorg beschikbaar is of dreiging daarvan, de overheid op geneeskundigen dwang kan uitoefenen waardoor alsnog in medische zorg kan worden voorzien. Gedacht kan worden aan een geneeskundige die verplicht wordt zorg te verlenen in een gebied waar onvoldoende geneeskundigen zijn. De maatregelen zijn vastgesteld in enkele niet inwerking getreden artikelen van de Noodwet en kunnen in buitengewone omstandigheden bij KB in werking treden. De voordracht voor een dergelijk KB wordt gedaan door de minister-president. De inwerkingtreding van die artikelen betekent overigens dat onverwijld bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel moet worden ingediend over het voortduren van de inwerking getreden artikelen.

Voorbeelden van maatregelen zijn een verbod voor geneeskundigen om zonder toestemming van het bevoegd gezag hun praktijk te staken, rechtsbetrekkingen te beëindigen of aan te gaan, verplichtingen tot beëindiging van een dienstbetrekking of om het aangaan van rechtsbetrekkingen te melden, verplichtingen tot waarneming, verplichtingen andere dan beroepswerkzaamheden te verrichten in het belang van de geneeskundige, tandheelkundige verloskundige of farmaceutische voorzieningen.

Op geneeskundigen is alle wetgeving van toepassing die van toepassing is op de BIG-geregistreerde beoefenaars voor zover dat noodzakelijk is voor de nakoming van de Noodwet.

- ***De Noodwet biedt pas meerwaarde indien dwang noodzakelijk is ten aanzien van de inzet van geneeskundigen.***

Op grond van de Wet BIG kunnen in noodsituaties (bijvoorbeeld bij gebrek aan artsen) gepensioneerde artsen of studenten geneeskunde worden ingezet.

De Noodwet geeft weliswaar bevoegdheden aan gepensioneerde zorgverleners en vergevorderde studenten, doch is in het leven geroepen om dwang uit te kunnen oefenen in het geval dat er geen zorgverleners beschikbaar zijn ten gevolge van oorlog of daaraan verwante of daarmee samenhangende buitengewone omstandigheden.

Hoewel de Noodwet niet specifiek aangeeft wat onder buitengewone omstandigheden moet worden verstaan, zal een omstandigheid dat dwangmaatregelen noodzakelijk zijn om in de zorgverlening te voorzien omdat de bevolking ten tijde van een epidemie anders van acute medische zorg verstoken blijft, zeker als buitengewone omstandigheid kunnen worden aanmerkt. Die situatie doet zich nu echter niet voor.

De maatregelen van de Noodwet leiden dus niet tot betere zorg, maar bewerkstelligen de beschikbaarheid van zorg wanneer er zorgverleners uitvallen of afhaken. Voor de kwaliteit van de zorgverlening haalt het niet uit of een niet meer geregistreerde arts in het kader van de Wet BIG op grond van een noodsituatie

bevoegd zorg verleent of dat diezelfde persoon die zorg op grond van een meer geformaliseerde positie op grond van de Noodwet verleent.

Zolang zonder toepassing van dwang binnen de kaders van de Wet BIG in de zorgverlening kan worden voorzien door de inzet van bijvoorbeeld gepensioneerden, vergevorderde studenten of geroutineerde verpleegkundigen, heeft de Noodwet geen meerwaarde. Het verdient sowieso aanbeveling bij de inzet van noodrecht een afweging te maken tussen de noodzaak daarvan en de mogelijke onrust die daardoor kan ontstaan.